

Justitiedepartementet

**Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende
(SOU 2023:12)**

Ert diarienummer Ju2023/00712

Kammarrätten välkomnar och instämmer i huvudsak i grundlagskommitténs förslag men har följande synpunkter.

Kapitel 10 och avsnitt 10.3.4 Domstolsadministrationen

Kammarrätten konstaterar, i likhet med vad ledamöterna Karin Enström, Lars Johansson, Cecilia Malmström och Linda Modig skriver i ett särskilt yttrande, att inrättandet av ett konstitutionellt självständigt domstolsråd är det alternativ som bäst svarar mot de internationella rekommendationerna. Kammarrätten anser därför att det hade varit önskvärt att kommittén skissat på hur ett möjligt domstolsråd skulle kunna organiseras. Då skulle det ha funnits en alternativ tankemodell som kunde vägas mot kommitténs förslag.

Den nya myndigheten föreslås byta namn till Domstolsstyrelsen. Kammarrätten saknar resonemang om valet av namn. Inte minst mot bakgrund av ändamålet med utredningen och syftet med kommitténs förslag framstår det föreslagna namnet som missvisande. Även om myndigheten ska ledas av en styrelse ska den inte styra domstolarna. De föreslagna åtgärderna syftar tvärtom till att göra domstolarna mer oberoende i förhållande till bland annat en central domstolsadministration. Kammarrätten anser att det i vart fall är bättre att myndigheten behåller det namn som redan finns inarbetat, dvs. Domstolsverket, än att myndigheten benämns Domstolsstyrelsen. Detta skulle även innebära besparingar av kostnader kopplade till ett namnbyte.

För att undvika missförstånd föreslår kammarrätten att kommitténs förslag till lagtext i 11 kap. 15 § RF ändras från ”För domstolarnas administration finns...” till ”För administrativt stöd och service till domstolarna finns.....”

Avsnitt 11.2.4 Styrelsens sammansättning m.m.

Kammarrätten konstaterar att det i aktuellt avsnitt framgår att det är önskvärt att det i den nya domstolsadministrativa myndighetens styrelse ingår såväl domstolschefer som andra ordinarie domare men att detta inte kommer till uttryck i den bestämmelse där sammansättningen föreslås regleras (5 kap. 3 § föreslaget till lag om domstolar och domare). Kammarrätten, som anser att det bör vara eftersträvansvärt att det i myndighetens styrelse inte bara ingår domstolschefer, utan även andra ordinarie domare (med och utan chefsposition, befordrade och obefordrade), inser dock att det skulle vara förenat med vissa svårigheter att manifesteras det av kommittén uttalade önskemålet i lagtext. Kammarrätten ifrågasätter emellertid om det föreslagna nomineringsförfarandet är ägnat att uppfylla önskemålet.

Avsnitt 11.3.2 Anslagsfinansiering m.m.

Kammarrätten instämmer i kommitténs bedömning att det vid utfärdandet av regleringsbrev avseende anslagen till domstolsadministrationen och domstolarna är viktigt att detta sker med respekt för domstolarnas och domarnas oberoende och att det inte anges sådana verksamhetsmål eller uppdrag som riskerar att hota oberoendet. Det kan i sammanhanget bland annat övervägas om inte redan angivandet i regleringsbrev av mål för omloppstider påverkar domstolarna eller domarna i deras oberoende rättskipning.

Avsnitt 12.2.2 och 14.2.2 Domarnämndens sammansättning m.m.

På motsvarande sätt som angetts under avsnitt 11.2.4 anser kammarrätten att det bör vara eftersträvansvärt att det i Domarnämnden inte bara ingår domstolschefer, utan även andra ordinarie domare (med och utan chefsposition, befordrade och obefordrade). Även här inser dock kammarrätten att det skulle vara förenat med vissa svårigheter att manifesteras detta i lagtext.

När det gäller föreslagna mandatperioder för ledamöter i Domarnämnden respektive Domaransvarsnämnden har kammarrätten inte några invändningar mot att en ledamot ska kunna förordnas i respektive nämnd i högst fyra år. Kammarrätten anser dock att det finns flera skäl till att möjligheten till nytt förordnande åtminstone i Domarnämnden bör begränsas. Bland annat riskerar vissa synsätt att cementeras om det inte kommer in nya ledamöter. Kammarrätten föreslår därför att det införs en begränsning i vart fall gällande

Domarnämnden på så sätt att möjligheterna till förlängning efter ett förordnande på fyra år begränsas till högst två år.

Avsnitt 13.2 Tillsynen över domstolar

Även om kammarrätten inte ifrågasätter kommitténs bevekelsegrunder för förslaget att JK inte längre ska utöva tillsyn över domstolar och ordinarie domare anser kammarrätten att kommitténs resonemang inte är tillräckligt genomarbetat särskilt med avseende på att JK fortsatt ska hantera frågor om domstolars skadeståndsskyldighet och därvid ta ställning till om skadestandsgrundande felaktigheter förekommit.

Kammarrätten ifrågasätter även, med hänvisning till principiella rättsstatliga skäl och med beaktande av att motsvarande tillsyn inte är möjlig i de flesta rättsstater, om kommitténs förslag gällande JO:s respektive Riksrevisionens tillsynsuppgifter avseende domstolarnas rättskipande verksamhet är tillräckligt. I vart fall bör det övervägas om en bestämmelse med innebörden att tillsyn och granskning ska utövas med respekt för domstolarnas och den enskilde domarens oberoende bör införas i samma paragraf som anger att det endast är JO och Riksrevisionen som får utöva tillsyn över eller granska domstolarnas rättskipande verksamhet (11 kap. 3 § andra stycket RF).

Yttrandet har beslutats av kammarrättspresidenten Ylva Johansson, kammarrättslagmannen Mats Törnered och kammarrättsrådet Mona Aldestam (tillika föredragande).

Ylva Johansson

Mona Aldestam